

## Kmečki delavec.

x **Bodočnost poslov.** Ako ho-emo, da bo imei kmet zopet dovolj poslov, moramo misliti tudi na to, kako zagotoviti poslom bodočnost. Za vsa tega posla, ki je priden in pošten, bi se morala ustvariti možnost, da si zamore ustanoviti svoje lastno ognjišče. Iz poslov bi morali nastajati posestniki malih zemljišč. Za posle pa, ki ostanejo celo življenje neozelenjeni v službi kmetovalcev, bi morali biti na razolago starostni domovi, v katerih bi našli oni postili in poljedelski delavci zavetje, ki niso našli krščaškega gospodarja, da bi jih do smrti obdržal pod svojo streho. Samoumevno je, da bi morali tukaj pomagati država in dežela.

x **Posestniki in delavci.** Popolnoma napačno je pri razpravljanju socialnega vprašanja, da se razmere med posestniki in revnimi, delavnimi stanovi tako slikajo, kakor da bi bilo med njimi že po naravi nesprajljivo nasprotje, katero jih kliče na boj. Ravno nasprotno je resnično. Narava vravnava vse v edinstvo, v medsebojno soglasje. Pri telesu človekovem so sicer udje najraznovrstnejši, vendar se medsebojno strinjajo in vjemajo; tako hoče narava, da sta tudi pri telesu človeške družbe ona dva stinova v složni medsebojni razmeri, da nekako drug drugega poravnata. In ravno krščanstvo ima čudovite in mnogovrstne sile, da odstrani boj in da zatere tudi njegove vzroke. Te lepe besede je zapisal sloviti delavski papež Leon XIII. Uvažujemo jih pri vsem socialnem delovanju.

x **Delavska mladina.** Tudi mladina našega kmečkega delavskega stanu se mora udeleževati izobraževalnega dela, ki se vrši v društvi Slovenske krščanske socialne zveze. V teh društvi ni in ne sme biti nobenega razločka med mladino z ozirom na stanove. Kar je mlado, potrebuje izobrazbe in spada v mladinske in izobraževalne organizacije. Med mladino mora vladati krščansko prepričanje, da smo vsi otroci božji, torej bratje med seboj. Kdor se proti temu pregreši, pregreši se proti Bogu. Mladina kmečkega delavstva potrebuje izobrazbe kakor vsaka mladina, da v življenju lažje napreduje in si zagotovi srečo že na tem svetu. Zato mladina delavskega stanu, oklepaj se že obstoječih katoliških organizacij!

x **Za ženske posle** imamo dosedaj, kolikor nam znano, samo eno katoliško slovensko organizacijo, namreč Marijanišče v Mariboru. Društvo stoji v oskrbi č. šolskih sester. Ima svoje prostore, v katerih dobijo dekleta za čas, ko so brez službe, tudi stanovanje. Zeleti je, da bi se slovenska dekleta, ako treba, bolj posluževala Marijanišča, tudi pri posredovanju za službe.

x **Gozdarski delavci** na Gornjem in Srednjem Stajerskem imajo svoje lastne, dobro urejene organizacije. Gozdarske delavce organizirajo krščanski socialci in socialni demokrati. Velika večina tega delavstva se zbira v krščanskosocialnih društvi. Te organizacije skrbijo za starostno oskrb, za podporo v slučaju bolezni in nezgod, skrbijo za službo, dajejo članom pravno varstvo in nudijo tudi izobrazbo s predavanji, pohorju, v Dravski dolini in po Savinjskih planinah? Sledite vzgledu vaših nemških tovarišev in organizirajte se! Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani vas gotovo rada sprejme pod svoje okrilje.

x **Vrli hlapci.** Na Pozanju, kjer hoče nemška vlada z razlastitvijo poljskih posestev zatreti Poljake, so se vrli poljski hlapci združili lansko leto v posebno društvo, katerega namen je, vspevati med hlapci in delavci na deželi narodno zavest. Kot glavni cilj si je postavilo društvo za svoje člane pogoj, da smejo člani služiti le poljskim gospodarjem. S tem hočejo doseči, da se težavno stanje poljskega kmeta omili, da lahko vzdržuje svoje posestvo. Pruska vlada je sicer društvo prepovedala, a kljub temu društvo dobro uspeva. Hlapci se ob nedeljah in praznikih zbirajo pri cerkvi ali na vasi in si razdeljujejo poljske časnike in knjige ter se tudi pogovarjajo glede služb in dela. Narodni poljski hlapci tudi mladeniče, ki izstopijo iz šole, takoj zvrabijo v svoje društvo in jih navdušujejo za narodnost. Tudi narodna pesem se ravno po poljskih hlapcih v Nemčiji najbolj vzdržuje. Če tudi prežijo pruski zandari na vsakega, ki bi se kazal navdušenega Slovana, vendar to vrle poljske hlapce ne zadržuje pri njih narodnem navdušenju. Slovenski hlapci, posnemajte svoje brate na daljnem severu!

x **68 let blizu pri eni hiši.** Hlapec Ivar Višnicki v vasi Brij blizu Krakova v Galiciji. Star je sedaj 89 let, a še vedno oskrbuje gospodarju živino in opravlja navadno vsakdanje delo. Višnicki je preživel že 4 gospodarje. Prvi se je ponesrečil na lovu, drugi je padel v boju pri Kraljevem Gradcu, tretji je padel z drevesa in se ubil, četrti, oče sedanjega gospodarja, pa je bil ustreljen na lovu. Hlapec Ivana ima vse rado, kakor če bi bil hišni oče. Zvest je, delaven in skrben. Pred 10. leti je našel na potu v cerkev mošnjo denarja z 9000 kronami. Mož-poštenjak je izročil denar župniku, pri katerem se je skoro potem zgasil lastni denarja. Na denino 900 kron je izročil Ivan svoemu gospodarju, da je poplačal dolg, za katerega je bila že zarubljena živina. Od deželne vlade je dobil Višnicki za zvesto službovanje lepo darilo: 4 zlatnike po 50 K ter pohvalno pismo.

x **Delavske knjižice.** Po naših postavah morajo imeti delavci delavske knjižice. Brez take knjižice ne more nihče dobiti dela. V njej je delavec natančno opisan: Kakšne oči ima, nos itd. V knjižici je tudi zapisano, kdaj in pri kakem delodajalcu je delo na-

stopil in kdaj ga je zopet odločil, oziroma kdaj je iz dela izstopil. Taka delavska knjižica je za delodajalca in za delavca sitno in neotrebno breme. Nihče drugi se ne potrebuje tako izkazovati kakor delavec. Delodajalec mora knjižico, ki mu je delavec pri nastopu oddal, spraviti. Kjer je veliko delavcev, je s tem tudi velika sitnost in prav lahko se primeri, da se delavska knjižica izgubi. Koliko težav ima delavec, predno more dobiti novo. Med tem časom mora čakati brez dela in brez zaslužka. Za delavsko knjižico je združenih silno veliko pravd. Velike težave so tudi glede na opazke, ki jih delodajalec napravi v delavski knjižici. Kjer so delodajalci združeni med seboj, se lahko dogovore, da s kakim znamenjem, n. pr. da zapišejo odpust od dela z rdečim črnilom, očrnuje kakega delavca kot agitatorja in mu s tem onemogoči, da bi bil pri karteliranih podjetjih sprejet v delo. Največje industrijske države ne poznajo delavske knjižice. Tega bremeja ne vlačijo seboj delavec na Angliškem, ne v Ameriki, ne na Nemškem. Čemu se torej zahteva še pri nas. Za legitimacijo se lahko uvedejo legitimacijski listki, če se že misli, da so potrebni. Knjižice v sedanji obliki pa prav nič ni treba. Naši poslanci so v državnem zboru to mnenje že očitno zastopali. Skupnemu prizadevanju se mora posrečiti, da ta nepotrebna reč, ki kaže samo žaljivo nezaupanje do delavstva, vendar že enkrat izgine.

## Ženski vestnik.

x **Mater manjka.** Pred 100 leti je bilo, da je prišel veliki francoski cesar Napoleon v imenitno francosko vzgojevalno šolo. Modro predstojnico je vprašal, zakaj je mladina tako slaba in lahkomišelnja. Bistroumna pobožna žena odgovorila: "Manjka nam mater. Cesar je takoj pripoznal resničnost teh besed ter rekel: Da, imeti moramo mater, ki bodo znale svoje otroke vzgojevati.

x **Vzrujete se!** V 5. številki "Slovenskega Gospodarja" ste prav primerno svarili pred lahkomišelnjo ločitvijo zakonov. Na svetosti, nerazdružljivosti in edinstvu zakonske zveze bi morale upravitelje žene obračati vso skrb v svojo in svojega zaročnika neizmerno, časno in večno korist. V skrbi za naše vzgledne matere in žene ter pridne gospodinjice blagovolite jih opozoriti, oziroma svariti pred knjižurami iz Budimpešte, ki se ravno te dni vsipavajo po Stajerskem. Zlaga in izdaja jih v ogrskem, nemškem, češkem, italijanskem, hrvaškem jeziku advokat dr. E. Gerö. Za nje želi seveda po 1-2 K denarja. Zbirka nosi lep naslov: "Zakonopravna knjižnica." Vsebinska pa poučuje, kako se zakonski družeta na lahek način iznebi ter se po ogrski šegi na kvatre z drugimi poroči. Oblika je povsem znanstvena in zato tem bolj pevarna. A uspeh? Advokatu par tisoč kron v žep, vam pa zakonski prepri, nemir, nezačudenost, če ne še kaj hujšega. Pomislite na hude posledice, ako se pokvari korenina človeške družbe, sv. zakon, in izpridi le v pohotno živalsko zvezo, zato vrzite one sive knjižure v peč ali pa jih zavrnite nazaj, od koder so prišle. Obvarovale boste sebe in svoje mnogih nesreč! M. V.-č.

x **Slovenskim šiviljam.** Med 14.000 naročniki "Slovenskega Gospodarja" je tudi lepo število šivilj, ki za razširjenje našega lista mnogo storijo. Marsikatera mladenka-šivilja prigovarja svoje tovarišice, ki pridejo naročati obleko, naj si naroče "Slovenskega Gospodarja", ali kak drug list, pisan v katoliško-narodnem duhu. Šivilja lahko za prosoh krščansko-narodne misli mnogo stori. Slovenske šivilje, le krepko naprejte!

x **Narodni ponos.** Ako se spomnim na narodno zavest železničarjev, mi je vselej nekako mrzlo pri srcu. Največ kriva narodne nezvesti ali celo sovražstva do rodne zemlje, materne govorice, je seveda socialna demokracija, ki pod krinko mednarodnosti dela s polnim parom, osobito med železničarji, za pomenjenje. Nikdar ne morem odobravati onega narodnega prepričanja in navdušenja, ki se navadno kaže v nepotrebnem kričanju in zabavljanju brez druge narode. Slovenski železničarji naj pred vsem doma pri vzgoji svojih otrok pokažejo, da so Slovenci. Dati otrokom priliko, da se naučijo nemščine, je vse hvalno vredno; toda otroke vzgojiti v nemškem duhu, tako, da se mnogokrat pozneje sramujejo svoje lastne matere, ki ne razume nemščine, to je očitno početje. Kdo je dal balkanskim narodom opc moč, da so strli turško vladno nad Slovani, kar ni nihče pričetoval. Ljubzen do sv. križa in domovine. In niti solze ne preteči srbska, črnogorska ali bolgarska mati, ko ji naznanijo, da je padel njen sin v boju za svobodo domovine. Onim, ki so še omahovali, katere je še slepil blešč nemške gospode, onim, ki so mislili, da bodo Slovani na jugu kmalu izginili in da bodo Nemci v Avstriji vse preplavili, vsem onim pravim: Slovani v Avstriji vstajajo. Zmage balkanskih Slovanov so tudi prednaznanile končne zmage avstrijskih Slovanov nad nemško in nadžirsko nadvlado. Nič ne de, ako ste iz službenih ozirrov med Nemci. Abecednik stane malenkost in sami lahko naučite svoje otroke slovensko čitati in pisati, kjer to v šoli ni mogoče. Imamo, hvala Bogu, veliko primerov in dobrega berila, da se pouči mladina o lepoti slovenske zemlje, o vrlinah in čednostih Slovencev. Matere, učite jih slovensko moliti in prepevati lepe narodne pesmi. Bodite prepričane, otrok, ki se materne govorice ne sramuje, se tudi svoje matere, svojih starišev, ne bo sramoval.

x **Narodna noša.** Zelo si Kovita je po neaterih krajih na Slovenskem narodna noša. Samo žal, da je že skoro povsod izginila. Narodno nošo imajo shra-

njeno le stari moški in ženske, in ko bodo ti izumrli in bo pršel na njih mesto mlajši rod, bo izginila skoro popolnoma tudi slovenska narodna noša. Po mnogih krajih nastopajo mladenke pri večjih prireditvah v narodni noši, ki pa žal mnogokrat ni več pristno narodna, ampak pomešana in pokvarjena z gornještajersko. Naloga naših društev in mladinskih zvez je, da pomagajo ohranjati narodno nošo s tem, da se pri predavanjih na to opozarja. Spoštujmo spomine na preteklost narodo!

x **Ženske v Sev. Ameriki** bi radi na vsak način dosegle volilno pravico. Dne 3. marca nameravajo po vseh večjih severnoameriških mestih prirediti velike slavnosti s poučnimi obhodi za dosego volilne pravice. Za te slovesnosti prikrivajo in šivajo celo posebne obleke. "Uniforma" obstoja iz okrogle kape, ki je podobna duhovniškemu pokrivalu, in do kolen segajoče suknje, ki ima zadaj kapuco. Ta priprsta "uniforma" bo veljala okrog 10 K. Udeležnice, ki hočejo korakati v gotovem oddelku, si lahko nabavijo obleko v barvi, ki bo odgovarjala dotični skupini. Iz tega poročila se lahko posame, da tudi ameriške boriteljice za žensko volilno pravico ne morejo zatajiti svojih ženskih lastnosti. Obleka, to jim je prvo, potem pride še-le enakopravnost in volilna pravica!

x **Posnemanja vredno.** V vasi Bazo na Laškem se je nameravala letošnji pust poročiti hči bogatega veleposestnika, Angela Benuzzi, s sirom nekoga krčmarja iz bližnjega mesta. Par je bil že trikrat oklican. Dan pred poroko je šla nevesta na obisk na ženinov dom, da se še malo pogovorijo glede gostije. Ko so se že vse natančno domenili glede vseh podrobnosti drugega dne in novega gospodarstva, je zapazila nevesta v ženinovi sobi na mizi tri kupe najhujših liberalnih časnikov. Eden od teh je imel na uvodnem mestu strupen uvodnik proti svetemu zakonu in sv. cerkvi. Nevesta vzame dotični list v roke, prečita omenjeni članek, stopi korak nazaj in pravi: A, take liste bere moj ženin? Dobro! Veš Jožef, poišči si drugo družico. Jaz ne prestopim praga hiše, v kateri so udomačeni brezverski liberalni listi, še manj pa, da bi postala žena moža, ki je prijatelj takih listov.

**Alkohol in uspehi šole.** Srčna želja očetov in mater je, da bi se njih otroci v šoli mnogo naučili. Tolažba, da morajo tudi v zadnjih klopih nekateri sedeti, se le malokje resno vzame. Napredovanje otrok v šoli je odvisno od različnih okolnosti: od naravnih zmožnosti in nadarjenosti, od dela in drugih opravil izven šole, od navodil, ki se dajejo otrokom glede učenja doma, od hrane itd. Neka važna točka pa se mnogokrat prezre. Zdravnik dr. Meyer piše v nemškem časniku "Gute Gesundheit": "Mnogi učitelji in šolski ravnatelji so poizvedovali, v kakšnem razmerju so napredki otrok in uporaba alkohola. Navadno se v tem oziru ločijo učenci v 3 skupine: Solariji z dobrimi, zadovoljivimi in nezačudenjivimi uspehi. Vselej se je določeno pokazalo, da čim manj otroci zavzijejo alkohola, tem več dobrih uspehov dosežejo; na drugi strani pa, čim več se povzije alkohola (opojnih pijač), tem slabši so uspehi šole. Vestna naloga vsake krščanske slovenske matere bodi, da skrbno varuje svoje otroke pred opojnimi pijačami, osobito pred šnopsom. Šnops je za otroke telesna in duševna smrt.

**Zgodovina šivanke.** Zaponke in šivanke, kakor tudi razne igle za okrašenje obleke, las in klobuka, so jako stare. Izdelovali so jih najprej iz kosti različnih živali, pozneje iz železa in bronu. Prvotno je imela šivanka uho na sredi, pozneje še-le na koncu. Šivanke, kakor jih rabimo danes, so začeli izdelovati najbrže v 14. stoletju. Znano je, da so bile šivanke in igle še pred nekaj stoletji jako dragocene in jih je bilo videti samo med lepotičjem kraljic, knežinj in drugih visokih in bogatih gospa. Vsaka odlična gospa je dobila v onih časih kot poročno darilo skatljico igel. Tudi hči francoskega kralja Ludovika IX. je dobila za poročno darilo krasno izdelano skatljico igel, napolnjeno s šivankami in drugimi iglami. Še za časa kraljice Marije Stuartove (1562-1587) je bila igla dragoceno in priljubljeno darilo. Pozneje so si gospe in gospodične same kupovale šivanke in so dobivale zato od svojih starišev ali so, rogov gotove, določene svote denarja. Odtod še danes nemški izraz "Nadelgeld", ki pomenja zdaj denar, ki ga daje mož ženi za njene osebne potrebe, kakor za obleko, perilo, lepotičje itd. Pri plemiških rodbinah so včasih določevali to vsoto celo pred zakonom in si jo zapisovali v ženitvanjsko pogodbo. Danes so pa šivanke jako cene, ker se izdelujejo s stroji v velikih množinah.

**Kaznovana nečimurnost.** Švicarski dopisnik nekoga londonskega lista ve poročati iz Curtha naslednjo zgodbo. Neka zelo fina ženska, ki je imela nečuvstvo visoke pete na čevljih, je hotela prekoračiti železnično progo. Naenkrat pa je obtičala peta desne noge v tiru mestne železnice. Poskus, izdreti nogo iz tira, je bil brezuspešen! Nastane oviranje prometa. Obstati je morala cela vrsta vozov. Ljudstva se je nabralo vse polno. Pride policaj. Pozove fino žensko, da potegne peto iz proge. Ženska zatrjuje, da ji je to nemogoče. Policaj jo pozove, da naj sezuje čevlje. Ker se ona temu upira, ji policaj prigovarja, nato pa žuga s silo. Nič ni pomagalo. Policaj se po bliskovito pripogne k tlom, odreže pripone na čevlju in vzdigne noge raztrgane! Uganka je bila na mah rešena, zakaj se je tako krčevito branila, izdreti iz čevlja nogo. Na zunaj vse sijajno, znotraj raztrgano.

x **Ženska lončarski mojster.** V Bremenu je neka žena napravila izkušnjo za lončarskega mojstra.